

Verankerd in de praktijk

Associate degree en graduaat

In samenspraak met experts riepen de Nederlandse hogescholen de Associate degree in het leven. Aan de hand van 'onderscheidende principes' laat Marije Markus zien dat dit nieuwe niveau een aanwinst is voor het hoger beroepsonderwijs, voor de studenten én voor het beroepenveld.

Student op zoek naar de oplossing

Niveau 5 onder de loep

Marije Markus

Samara L&O, Goirle

M

et de Associate degree-opleidingen in huis kent het hoger beroepsonderwijs (hbo) nu drie niveaus: Associate degree, bachelor en professionele master. Deze niveaus zijn te positioneren in het Europees Kwalificatieraamwerk als niveau 5, 6 en 7. Het zal voor veel mensen in Nederland wel even wennen zijn. Maar als een student zegt: 'Ik studeer aan het hbo', kan dit dus een uitspraak zijn van een Associate degree-, een bachelor- of een masterstudent.

Niveau 5 vastgelegd

Het Landelijk Overlegplatform Associate degrees van de Vereniging Hogescholen vroeg zijn leden in 2018 om in

samenspraak met een aantal experts dit niveau 5 – de Associate degree – specifiek uit te werken voor de Nederlandse context, aangezien deze opleiding is gepositioneerd bij hbo-instellingen. De Vereniging Hogescholen stelde de hieruit voortkomende beschrijving in februari 2019 formeel vast als richtlijn voor al haar leden. De leerresultaten die zijn uitgewerkt voor niveau 5 zijn 'methodisch handelen, probleemoplossend vermogen, communiceren, samenwerken en lerend vermogen' (zie Figuur 1).

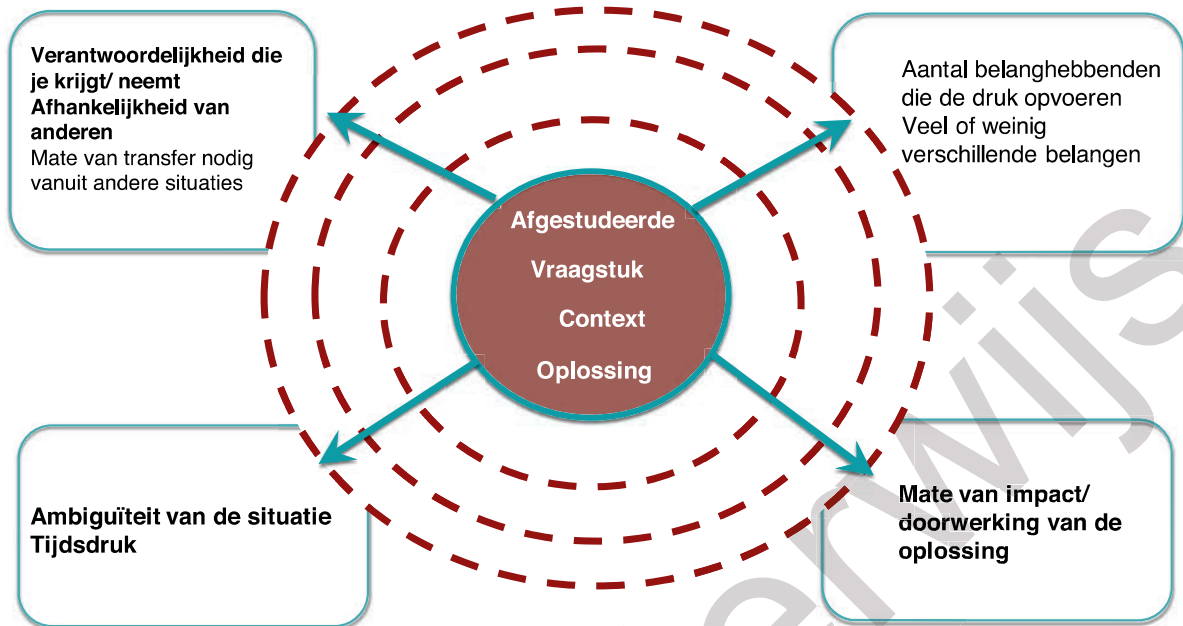
De Associate degree-afgestudeerde wordt gekenschetst als een *verbinder*. De beschrijving van niveau 5 verwoordt het als volgt:

Figuur 1 Beschrijving niveau 5

Verankerd in de praktijk

Associate degree en graduaat

Figuur 2 Onderscheidende principes

‘Een Associate degree-afgestudeerde staat met zijn voeten in de praktijk, bewaart met zijn hoofd het overzicht, verbindt mensen en middelen, en koppelt daarmee denken aan doen.’

Waar een bachelorstudent gedetailleerde beleidsplannen maakt en oplossingen helemaal uitwerkt, zorgt de Associate degree-student voor de implementatie van deze plannen en geeft daarbij duidelijke oplossingsrichtingen aan. De Associate degree-student verbindt daarmee de strategie met de operationele aanpak.

De Associate degree-student heeft in dit alles een sterk signalerende functie. Problemen die tijdens het werken in een team boven komen drijven, kan de Associate degree-student omzetten in de juiste vraag. Dat is nodig om een probleem te kunnen herdefiniëren en op zoek te gaan naar een oplossingsrichting. Hierbij blijkt de kracht van de Associate degree-student.

Onderscheidend principe

Om de complexiteit binnen niveau 5 te kunnen duiden, is gebruikgemaakt van het onderscheidend principe, oftewel ‘het criterium dat bij elk niveau terugkomt en ten opzichte van een vorig niveau verandert’. Een dergelijk principe is bijvoorbeeld ‘doorwerking’. Een Associate degree-afgestudeerde implementeert een oplossing met een bijpassende doorwerking binnen de context van de eigen organisatie en de directe omgeving ervan.

Ter vergelijking: van een afgestudeerde bachelor wordt verwacht dat deze meerdere stakeholders buiten de organisatie beïnvloedt, terwijl een promovendus zich moet realiseren

dat zijn inzet een doorwerking heeft op het discours in de maatschappij. De wijze waarop de doorwerking plaatsvindt en effect heeft op de werkzaamheden, bepaalt derhalve de complexiteit en daarmee het niveau.

Onderscheidende principes zijn onder te verdelen in drie soorten: gerelateerd aan de persoon zelf, gelieerd aan het probleem of het vraagstuk waarmee deze persoon bezig is, of passend bij de oplossing die wordt geïmplementeerd, alsook bij de context waarbinnen dit gebeurt.

Figuur 2 geeft de onderscheidende principes weer. Het betreft onder andere de mate van verantwoordelijkheid, de afhankelijkheid van anderen, de ambiguiteit van de context en de doorwerking.

Het onderscheidende principe dat de complexiteit bepaalt, is gerelateerd aan de persoon, bijvoorbeeld de verantwoorde-

**Problemen die boven
komen drijven, kan
de student omzetten
in de juiste vraag**

Verankerd in de praktijk

Associate degree en graduaat

Tot slot weten de afgestudeerden hoe ze doelgericht kunnen communiceren

lijkheid die de Associate degree-student krijgt en ook neemt in een situatie. De mate van begeleiding die de student tijdens de studie vraagt is hiervan een uiting.

Als een beroepssituatie veel verschillende belangen kent die allemaal invloed hebben op het werk van de Associate degree-afgestudeerde, vergroot dit de complexiteit ervan.

Als de omgeving die hierop invloed heeft zich op het maatschappelijk niveau bevindt en de doorwerking van de oplossing zich tevens uitstrekt tot ver buiten de organisatie, is er sprake van situaties die niet meer passen bij een Associate degree-afgestudeerde. Aan de andere kant passen situaties die ambigu zijn en waarbij een standaardoplossing met behulp van een standaardmethode als zodanig niet werkt, wél bij de Associate degree-afgestudeerde.

Associate degree-afgestudeerden nemen verantwoordelijkheid binnen de eigen scope, voor taken waarvoor ze de

verantwoordelijkheid dragen. Ze kiezen hierbij, passend bij het vraagstuk, de aangereikte kennis en vaardigheden die nodig zijn in de specifieke beroepssituatie. Ze werken samen in een team en dragen medeverantwoordelijkheid voor het resultaat. Ze zien waar problemen liggen en kunnen die vertalen naar vraagstukken.

Oplossingsrichtingen weten ze onderbouwd te onderzoeken en aan te dragen. Ze kunnen dergelijke oplossingen als verbinder tussen strategie en operatie implementeren. Ze blijven wendbaar en flexibel, omdat ze kunnen formuleren op welk vlak ze zich verder willen ontwikkelen. Tot slot weten ze hoe ze doelgericht kunnen communiceren en belanghebbers moeten informeren en meenemen in het geheel.

De Associate degree-afgestudeerde, kortom, is een aanwinst voor organisaties, omdat deze werknemer een verbindende factor is en veelal een drijvende kracht. Het Associate degree-niveau had tot 2006 nog geen plaats in ons onderwijsstelsel maar begint sinds 2015 langzaam maar zeker zijn positie te veroveren. Een aanwinst voor zowel het hbo, de studenten als het beroepenveld.

Marije Markus

is schrijver/projectleider van de werkgroep Niveau 5-beschrijving vanuit de Vereniging Hogescholen